

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.
Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ЗВЕЗДО МИЛА...

Звездо мила, дивотнога баја
 Откуда ти тог блиставог сјаја!
 Ко да с' суза што с' мајци засјала
 Прво чедо кад је угледала!

Ој лахоре, што носиш мириса
 С ког си краја, са кога ли виса!!
 — Ко да с' уздах из мајчиних груди,
 Што с' за сином у даљини буди.

Шуљам.

Блед-месече, што се небом шећеш
 Шта си; откуд и куда се крећеш?
 — Ко да с' слика мајке тужне, бледе
 Кад на гробље свога чеда греде.

Мајци света, љубави и туго
 Зар би могли, што и бити друго:
 Него месец, звезда мила, сјајна:
 — Овог света на небу колајна!

Лаз. Н.

КАКО ЂЕМО СЕ САЧУВАТИ ОД ЗИМЕ.

Италицима нашим биће запело познато, да разни наши органи висе унутра у кошу од костију, који се зове скелет или костур Сваки од тих органа умотан је у једну опну или мембрану: плућа *илуфном марамицом*; срце споља и изнутра *осрдачјем*; црева *трбушином опницом*; мозак *мозговном опном*. Пошто те опне обмотају органе пресомите се опет награв на себе, те су по томе двоструке као каква одећа и постава јој. Том двоструком опном обешен је и уједно се држи сваки од наших органа. Један од њених листова у непосредном је додиру са органом, који обвија, дочим је други прилепљен за дуварове дотичне дупље или шупљине. Орга-

ни наши могу се дакле донекле слободно мицати и кретати.

Запаљење плућне марамице зове се *протисли* (Pleuritis), остала запаљења називају се *запаљење осрдачја* (Pericarditis), *унутрашње запаљење срца* (Endocarditis), *запаљење трбушнице* (Peritonitis), *запаљење мозговне опне* (Meningitis). Свима тим болестима може бити повод хладноћа и сем тога проузрокује она и болове у живцима, ревме (назоб), рујбу или буганац (нем. Frostbeule), пучање коже, све обични дарови зиме.

Хладноћа није дакле само непријатна и болна, него је и повод тешким повредама, које могу проузроковати смрт. Од

нападаја хладноће могу најлакше да стра дају људи, који кад је хладно морају да прелазе већа растојања у отвореним колима или као у већим варошима у отвореним омнибусима, па и у жељезничким вагонима, ако нису довољно наложени. Нарочито имају од ње да се плаше сироти људи, јер они се теже опиру нападајима хладноће, пошто им њихова храна даје слабо снаге, а одећа им је одвећ лака или је немају у довољном броју. Строга зима, ако дуже времена утиче, производи запаљење оних разних органа, које смо напред поменули и које обвјају наше органе. Утицај њен биће у толико бржи и кобнији, што му се мање можемо опирати, а то је случај, кад мирно и непомично морамо да седимо у колима. У таквим приликама сто пута је боље трчати, ако се морамо журити, него сести у кола. Добро је у сваком случају, да сваки познаје опасност, која му прети, да би се, ако је неби могао избећи, бар заштити од ње што боље и колико је могуће.

Онима, којима нису груди довољно утопљене, а ипак носе шал око врата, тима саветујемо, да укрете свој шал од плећа до слабина на груди, јер кад је око врата, врат се онда не осећа добро, смета му и лако боли. Врат и глава морају бити слободни, голи, што мање покривени; заштитити треба највише доње тело и ноге. Глава је увек доста топла, што је ретко случај код ногу и трбуха.

Пишемо ове кратке и јасне поуке о чувању од зиме по једном писцу из Француске, где по тамошњем обичају сваки ма и најсиромашнији раденик, купује дневно новине, те ће по томе наше читалице разумети, кад француски писац онима, који немају ни мараме око врата, саветује, да ма какве новине савију у четвртину или осмину, што зависи од њихове величине, па да једну половину на кошуљу наместе на груди, а другу половину на леђа.

Приповедаће, који тако узраде, колико то помаже. Они ће видети како је та одећа, најјефтинија од свију одећа, угрејала њихово тело. Никада неће какве неваљале новине бити од веће користи. Без сумње би се и наше српске новине дале за ту

сврху употребити, те би донеле бар користи телу, дочим иначе неке од њих општете често саму душу. Не треба мислити, да папир помаже с тога, што је можда топао; то не. Али он држи затворен један танак слој ваздуха између тела и себе и тај слој је прави заштитник од хладноће, најбоље одело, једино с тога, јер брани топлоти нашега тела да се распростире напоље; брани јој тај пролаз. Ми имамо у себи довољно потребне топлоте, ни сувише ни премало, не тиче се дакле тога, да позајмимо топлину са каквог огњишта, него једино да сачувамо ону нашег сопственог огњишта.

Задаћа доброга одела је, да предуцре ди губитак наше телесне топлоте; оно нам не даје ништа; чува само, да не изгубимо нешто, ето то је све. Оно нам не умножава доходак, али умаљава трошак.

Већина људи, који не разуму те ствари, мисле да је добро натоварити на себе много, па да им буде топло, али тим не постижу ништа друго него да сметње чине својим покретима и да прте собом товар тежак и безкористан. Је ли душек (дуња) тежак? И ипак није ништа од њега топлије и за постељу треба га предпоставити већини покривача (јоргана), који тежином својом сметају предисању и помицању за време спавања. Не мисли се само тако у Француској, потписани се сећа, да је као ђак и у Немачкој у разним становима, у којима је бивао, добијао за постељни покривач дуњу. Као што је познато покривају се и у нашим сељачким кућама ноћу највише дуњама. Отуд се јасно види, да тежина неког одела не чини његову вредност. Узмите тканину лаку, ретку, дебелу, гинку, вунену или свилену, па ћете видети, шта ће постати, ако је ватирате. Неће бити од тог много тежа, али ће бити много топлија, увек из тог узрока, што се у вати налази ваздух затворен.

Ма како били обучени, па осећате да вам је хладно, а ви трчите, скачите, мичите се једном речи и бегајте од ватре као од непријатеља. Ватра нема други задатак него да греје околни ваздух. У њеном суседству често је пријатно, али сама ова је увек нездрава и добро се ваља

чувати да јој се не приближимо, кад нам је јако хладно.

Исто тако бегajte из дворана и соба, које нису изветрене. Ту се дише покварен ваздух, који је већ употребљен, који од ваздуха има само име, јер у њему има мање кисика и више угљене киселине и водене паре и, што је још много горе, трошица сваке врсте, које су избацала плућа и кожа.

Лица, која кашљу, пљују, зноје се и т. д. распростиру нездраве организме. Ако се налазите у жељезничком вагону, постарајте се, да од времена на време поновите ваздух; отварајте врата на свакој станици; клоните се, да седнете у буџак или дубоко у омнибусу; тамо се налази стари фонд устојаног ваздуха, као и прашина у буџацима. Покварен ваздух са свим је друкчије опасан него хухњавица (тако је „грипу“ превео пок. Дежман), о којој се никад није толико говорило као одкад се назива њеним другим именом. Публика је очарана кад може да каже инфлуенца и наивно верује, да је то ново име, које означава неку нову болест; а није ни једно ни друго. — Или зар смо даље напредовали одкад се кијавица назвала „корица“ (coruza)? — Да, покварен ваздух нешто је много озбиљније него инфлуенца, то је отров. Предисати га, то је

исто као пити воду из реке са оног места, на ком се у њу варошки канали сливају. Али њен гадан, одвратан мирис одбија нас.

Још један савет при крају. Држите уста затворена и дишите кроз нос; то је добро у свако доба, али најбоље кад је хладно. Ваздух, који долази у плућа кроз нос, он је с тога мање хладан при свом доласку. Даље неће се зуби излагати непосредном додиру хладног ваздуха, а тако ни стражњи део усмене дупље. У осталом су ноздрве праве одушке прибора за дисање, а уста су поглавито врата прибора за варење.

Енглеска пословица гласи: „Затварај уста и спасавај живот“.

Овим умесним саветима, који су већином извађени из једног чланка Félix Hément-a у француском листу „Le Progrès“, имао би потписани од своје стране још да дода, да се, кад је хладно време, избегава разговор на улици и нарочито да се људи уздржавају од пушења у хладном зраку. Ноћно певање младих људи по улицама многе је упропастило, о чему имамо на жалост и сувише доказа у прошлости Ђака у препарандији у Сомбору. У свима тим приликама улази сувише хладан ваздух у умноженој мери у плућа и не треба много, па да их оштети.

Мита Петровић.

СОКО.

Ухитро лети соко тица
По свежем ваздуху
Чим је зора надјачала
Црну нојцу глуху.

Хитро лети: да набави
Малишама хране,
И да с' врати гњезду свом
Пре нег' сунце гране.

Весело ју дочекују
Тичад њена мила;
А она им задовољно
Шири своја крила.

Тако храни неуморно
Чеда своја мала,

Неби л' крила нејака им
Што пре ојачала.

Па да лете по висини
Без мајке — и сами;
Да не чаме и сувише
У гњезду и таме! . . .

Ал' тек што су соколићи
Мало ојачали,
Зао удее немилице
У тугу их свали

Једног дана пош'о соко
Да донесе хране,
Кад ал' неки већи јастреб
Полетио с' гране!

Те канцама изненада
Сокола ухвати,
Покрха му оба крила
Гњезду да с' не врати! . . .

Загладнели тићи мали
Тужне дају гласе;
Али мајке с' храном нема
Да их јадне спасе!

Не тужите тако јако
Тичад наша мила,
Још за мало и соколу
Израстиће крила!

У Т.-Кањижи, 1891. године.

„Учитељски конвикт“ ено
Тог јастреба дави,
А помоћу Српског рода
Вама зора плави.

А ти роде, не оклевај!
Ето то је мѐта;
Пружи помоћ сирочад'ма
То је дужност света!

* * *

У соколу замишљамо
Српског учитеља,
А деца им очекују
Народног спасења.

Паја Димитријевић.

О РЕЛИГИЈОЗНОМ ВАСПИТАЊУ ДЕЦЕ НА ДОМУ.

1. Један од најважнијих радова на дому је без сваке сумње васпитавање деце. Погледајмо на цел свију наших радова и сравнимо то са целима васпитања, па ћемо се о томе морати уверити.

Не може се посумњати у то, да се данас највише ради у ту цел, да се породица у свом опстанку обезбеди: ми својим радовима највише тежимо за тим, да прискрбимо што за нас, за нашу децу. Но, важно је питање, које нам се овде намеће: има ли смисла прибирати материјалних добара и давати и остављати их деци, а не бринути се, да деца буду што боље васпитана? — Заиста, тако делати нема смисла. Најпрече, најважније је, дати деци добра васпитања: да умеју *сама* себи живот обезбеђивати, да умеју сама зарадити и сачувати.

Ако дакле на икоји рад ваља пазити, то је онда васпитање, рад, на који треба достојну пажњу обраћати. Човек који је своју децу умео ваљано изобразити и у свет пустити, далеко је више урадио у своје веку, него онај човек, који је својој деци оставио небројена блага, а неје их научио како треба да живе и да буду себи и својима ближњима од користи.

За деце васпитање највише може учинити дом: што се на дому научи, то више ни једна школа на свету не поремети,

не уништи; што се на дому научи, то остаје до века. На дому се сусретају све прилике, које годе успешном усавршавању деце. И баш за то, домаће васпитање треба да буде добро, оно треба да буде на свом месту. Та, ко не зна, да без ваљана васпитавања, не вреди ништа ни љубав, коју имамо према деци, ни жеља, којом тежимо да нам деца постану напредна, срећна?

Васпитати децу неје нимало лак посао. Васпитач ваља врло много да зна, врло много да уме, врло много да може и да хоће, ако мисли своје позиву достојно да одговори. Ни један се рад на свету не може обављати са успехом, без довољне спреме, без довољна знања и умења. Па зар да васпитање чини томе изузетак?

Да би родитељи могли достојно одговорати захтевима доброг васпитања, потребно је, да знају шта је, у чему се састоји васпитање, потребно је да знају, шта све треба да се чини, а да од деце постану честити, ваљани потпуно унапређени људи. То се пак само учењем и промишљањем може постићи.

Као што је позив свакоме човеку, да обавља какав стручан рад: занат, трговину, службу и т. д. исто је тако позив сваког родитеља, да обавља васпитање деце. Васпитање је општа струка рада свију

људи, родитеља; са овом струком рада дакле треба да је сваки родитељ на чисто.

2. Целокупни рад васпитања, огледа се у главном у унапређивању тела и душе. Хоћемо ли да унапређујемо тело, ваља друкчијим, хоћемо ли да унапређујемо душу, ваља опет друкчијим начинима и средствима да то чипимо. Душевно васпитање се огледа у унапређивању разума и осећаја. И на обоје ово, ваља различитим начинима утицати, ако се жели ваљано у тим обзирима делати. Осећаји се огледају: у осећаје, које човек има према Богу — религији, у осећајима које има према људима, — морал, и у осећајима које има према стварима, — естетички осећај. Хоћемо ли да унапређујемо ове осећаје, онда ваља сваку врсту ових осећаја опет на засебан начин да обрађујемо.

Човеку је урођена тежња да све зна, што год својим чулима примети. То је сасвим основано, јер само тако може човек свој живот чувати, себе обезбеђивати. Али човек никада не може све изучити, па ма колико много учио ма како дуго живео. Ово је неприлика, која би много могла сметати опстанку и добру човечјем, да није излаза, који овде пружа — вера. Оно што човек не може својим знањем да докучи, да схвати, мора да си тумачи вером. Не вели се бадава: где знање престаје, почиње вера. Вера дакле у извесним приликама исто тако спасава, као и знање.

Кад човек увиђа своју ништавост своју слабост и немоћ према величини и сили, према моћи и снази онога, што је около њега, што влада целим бићем, — онда он постаје скрушен, он се *осећа* потчињен тој извидовној сили, Богу. Тај осећај, јесте *религијозни осећај*.

Ко је год посматрао, пазио, мотрио, морао је увидети, да на сваког човека наиђу такви часови, у којима га обузима у већој или мањој мери религијозно чувство. Таквово чувство у велике утиче на целокупно биће, на целокупан рад, живот човечји. Врло је важно дакле, погледати у суштину религијознога васпитања; врло је важно, јер од тог зависи у великој мери срећа и добро наше деце.

3. Религијозност је тако рећи урође-

на особина човекова; религијалност је тако *чврсто везана за биће човечје*, да човек и кад би хтео, не би се могао тог осећаја сасвим еманциповати.

То се види поглавито отуда, што човек никада не може доћи до тог унапређења, до тог савршенства, да све што види, опажа, да може сазнавати шта је, помоћу своје науке, свога знања. Истина има људи, који за религију, дакле и за религијозност неће ништа да знају; али то чине само они људи, који нису довољно промишљали о ствари, који је несу као што треба схватати. Врло је добро рекао један енглески научењак и педагог: „неје наука, него њено занемарење што чини ирелигијозним.“ Само незналица може о себи о својој природи друкчије судити, него што треба.

Има ли дакле смисла, уништавати у човеку оно, што му је са бићем нераздвојно везано, што се уништити не може? има ли смисла, — да се прави човек другим него што је по природи својој? има ли смисла уништавати религијалност у човеку и тако остављати празнину која се ничим другим, као што треба заменити не може? — Не! — Чувајмо религијозност, ту божанствену искру у себи, развијајмо је и снажимо је паметно и будимо уверени, да тиме чинимо само оно, што човека у потпуној хармонији душевној одржава.

Ко је религијозан, тај је и *моралан*; само ирелигијозан човек може бити злочестан.

Кад се човек налази у таким приликама, да нешто не може разумети, схватити, јер нема довољна знања, онда се он као што је познато, избавља тим, што оно, што му је загонетно, тумачи верским схваћањем. Да се пак не би та сила, што влада и управља васеленом, окомила на њега, он тежи, да се својим делима додвори тој сиди. Па на који начин он мисли да то постигне? — Он дела морално. Човек који се налази у злу, у опасности, моли се: „Боже, ја нисам никада, никоме зла чинио, — чинио сам свагда само оно што је добро, — немој ме праведнога карати, отклони зло од мене!“ —

Може ли се дакле религијозност, без моралности замислити?

Религијозан је човек срећан: он се добро осећа. Ма како се човек налазио у рђавим приликама, — најбоље га може опоравити, освежити, охрабрити религија. Религијозан човек не може мислити на зло, религијозан човек мисли само о том и о опћем добру, помоћу божјом.

Религијозност је и лепа особина свакога човека. Има ли што лепше, него видети побожна, религијозна човека? — Има ли што лепше, него видети човека, где у давним приликама силази духом својим у себе самога, те и својом спољашњошћу показује е је — човек? — Па може ли се игде јасније видети лепота религијозности, него ли у цркви? — Кога ту волијемо видети: или човека који се окреће које-куда, говори и смеје се, или човека, који пажљиво слуша свету службу божју, који је пун религијозности? — Ако је оно само непристојност, а ово пристојност, онда ја оно називам ирелигијалношћу а ово религијозношћу.

4. Било је педагога, који су држали, да децу треба почети учити религији тек онда кад поодрасту: док деца не могу разумети, шта се о религији говори, дотле им о томе и не треба говорити. Па и данас има људи, који су у неким иначе стварима стекли себи гласа као научењаци, који о религији, дакле и о религијозности, мање-више неће ништа да знају, — онда, кад је реч о васпитању мале деце.

Моје је мишљење, да детету ваља почети говорити о Богу, о творцу свију ствари, и да му ваља почети пунити срце религијозношћу, чим почне разумевати говор. Васпитање се и не сме обављати у

својим различитим струкама, целима у различита времена: васпитање се мора обављати и хармонијски, енциклопедијски; васпитање ваља да буде на свима ступњима заокружено, цело.

Да децу ваља већ из рана почети религијално васпитати, држим да ће се и из следећег увидети:

Што се год човек налази на нижем ступњу свога душевнога развитака, тим му више треба вера, религија; што год човек мање може разумети и схватити, тим више мора да се служи својим религијозним осећајем, — ако жели, да се спасава. Кад види Индијанац или Негар где јуре и хује жељезничка кола, он мора помишљати на неку надземну силу, која то, што види, узрокује. Свуда пак унапређени, изображени, знају, да та кола тера водена пара и ништа друго. Не може се дакле опоречи, да је човеку религија у толико потребнија, у колоко се више налази на почетним ступњима свога умнога напретка.

Па зар се за дечицу може шта друго рећи, ако не то исто? Деца се налазе још на нижим ступњима духовног напретка, она треба да уче па тек да постану образована. Да пак деца узмогу поред свега тога да се осећају добро: да узмогу бити мирна и задовољна, поред свега тога што не располажу знањима, — она треба да буду религијозна. Једна природа влада и у одраслом човеку и у детету.

По свему томе, баш малу децу ваља навикавати религијозности. Дом је позван да највише учини у том погледу; он има почетке, темеље васпитања у својим рукама. Занемари ли се то васпитање на дому, никада се више не дотера у своје природне границе.

(Продужиће се.)

О ПРАШИНИ У СТАНОВИМА.

Кад сунце сија у собу, у којој људи станују, онда се види, како у собњем ваздуху плови безбројна множина прашице. Сва соба испуњена је таквом прашином, али се може само видети, кад је јако осветљена. Кад се мало од те собње прашице накупи на једном

стаклу, па се посматра под микроскопом, онда се види, да се она састоји из делића угљена, земљастих трошица, љусана од коже, кончића разне врсте, спора од гљива и свакојаке друге нечистоте. Све су то такве ствари, које могу здравље на разан начин оштетити, кад дођу у уста и плућа.

Потребно је дакле, да се чешћим, али и целисходним чишћењем соба тај једва приметни, али зато у толико опаснији непријатељ уклања из станова

То се постиже прањем или чишћењем метлом или четком. Прво средство јаче помаже, али није пробитачно, да се истим влага собњег ваздуха прекомерно повећава, јер и то наноси штету здрављу оних, који у соби станују. Да се патос у собама брзо осуши, за то је најбоље средство фирнисање или воштење соба. Где се нема старати за параду најбоље је патост неколико пута натопити врелим уљем од лана. Нарочито би то требало и у школским собама бар два пут преко године чинити. То је због тога добро, што кад се на дрвету налази уље или восак, онда то неодаводи да уђе у даске и тако се може иста пажљивим трвењем брзо уклонити.

Да се уклони из собе прашина и нечистота чисти се иста увек кадгод је потребно. Тада се отворе прозори и врата и чисти се метлом или четком. При том се пази, колико је могуће, да се прашина

што мање узкомеша. Чим се сва прашина опет слегла, мора се сав намештај и све ствари у соби крпом лепо обрисати. Просто као што се каже онајати перушком или сличним стварима, то не уклони праšину, него је само премести с једног места на друго, те нема по томе никакве користи. Треба ли само собу очистити, онда се препоручује, да се у најтсражњи ћошак исте наспе гомила влажног песка или навлажене пиљевине, те да се једним од тога двога пређе мирним, равномерним кретањем метле преко целе собе. Тако ће влажни делићи песка или дрвета покушати сву праšину, а неће је ускомешати.

Све степенице, ходнике и предсобја, која су употребљавана, имају се сваки дан очистити и недељно добро опрати. Окна на прозору морају се увек чисто држати. Бар сваких 14 дана лепо се очисте. Росу на окнима треба такођер увек брижљиво уклањати, тако исто и са оплате кад се окна зноје или се замрзнути прозори краве.

(М. П.)

Допис

В. Кижинда, 28. дец. 1890. Мало по мало почињу се на више места дизати српска забавишта. Лена и племенита су то подузећа. У многим местима, где је становништво већином српско, нема српског забавишта. Родитељи, који имају много деце, а немају средства да их код куће забаве, принуђени су да шиљу дете у мађарско забавиште. Но ово је више од штете него од користи. Дете кад дође у тако забавиште, незна другим језиком говорити, до својим матерњим — српским. Ту одмах дође у додир са децом која не знају нашег језика, па и сама учитељица га не зна.

Дете се у први мах збуни у тој туђој околини, за тим мало по мало научи по коју реч, по коју песмицу мађарску. Какве грдне тешкоће има да савлада тако дете! Дете, које ни свој матерни језик не зна добро, мучи се учењем страног језика.

На послетку се збуни, не нити зна српски нити мађарски.

Овде се дете неће забавити као што би требало да се забави. Учиће разне декламације на мађарском језику, које не разуме, које немају никакву вредност просто мајмунисање. Даље учи разне игре, које би га забавиле, да их српски учи, а овако не разуме их, окреће се по такту за другом децом.

Па онда, први утисци су меродавни за цео живот. Какве утиске прима српско дете у мађарском забавишту, међу мађарском децом, са мађарском учитељицом!

Или ће му бити мило и допашће му се туђинство, па ће се то после врло тешко збрисати, или ће остати туђин међу туђинима, провешће најлепше дане свог живота усамљен међу својим вршњацима.

У оба случаја више ће имати штете него користи.

Зато се све више и више осећа потреба да се подижу српска забавишта; то је увидела и српска женска задруга вел. кикиндска, те је решила у седници држаној на дан св. Стевана 27. децембра 1890. године, да уз припомоћ црквене општине подигне српско забавиште.

Ово се већ одавна повлачи, али због разних препона није могло досад у живот ступити. Но ако Бог да угледаће и ово српско подужеће — још ове јесени — света.

Добротворна српска женска задруга в. Кикиндска, наумила је да пошаље једну свршену приправницу да сврши тецај и да положи испит за забавиљу и зато је одредила 120 ф. као припомоћ овој својој питомици.

Дакле на јесен, ако Бог да, имаћемо и ми српско забавиште! Да бог да се и друге српске општине обрадовале тим истим пријатним гласом, којим их ми данас изнећајујемо!

Једна Српкиња из В. Кикинде.

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Дечија забавишта. Угарски сабор донео је прошлог месеца законску одредбу, да се имају у целој Угарској подићи забавишта и чуваришта, где год је општина материјално довољно снажна. У којим општинама већ постоји довољан број ових школица, тамо се неће дизати нове. Ове школице могу дизати и црквене општине и корпорације, и онда у том случају неће власти присиљавати децу, да одлазе у државну школу, нити ће општинари бити приморани, да плаћају овај прирез. Из овога сад могу знати и видети наше општине и наше добротворне задруге, шта им чинити ваља, ако желе да очувају свој подмладак од туђинског уплива и од моралних странпутица, којима ће она деца изложена бити, што ће се поверити неерпским рукама; а и наш народни цркв. сабор ваља о овом предмету озбиљно да размисли и да помогне чим год може, да се наша деца у том најранијем добу васпитају у нашем српском и православном духу.

Дом сиротне деце у Београду. Ово уточиште сирочади српске напредује све више и више, што свакојако мора свакоме бити мило. Од новембра месеца прошле године Дом овај има и женске деце и то 15. Мушкараца има 30. — Пред прошли Божић образовао се у Београду *Одбор госпођа за божићне поклоне сиротој деци.* У овоме одбору биле су све прве госпође из Београда, међу којима су биле и г-ђа Ристићка (жена г. Ј. Ристића, краљевог намесника), г-ђе Грујићка, Таушановићка, Крстићка и др. И вред.

не чланице тога одбора својом заузимљивошћу скупиле су преко 2000 динара у новцу, и доста разних ствари. Сву децу у поменутом Дому Одбор госпођа оденуо је од главе до пете. Поред школе, коју деца уче у овом дому до сад је био заведен котаричарски занат, а сад је заведен и четкарски занат. И тако ова сиротна деца у овом дому имају не само склоништа (храну, одело, стан и остало) него уче школу и занат, те на тај начин дом их спрема за занатлије.

На бечким школама има 2296 учитеља и учитељица. Од тих је рођено у Бечу: 828, у другим местима Дољне Аустрије: 507, у Моравској: 301, у Ческој: 195, у Угарској: 107, а остали у другим круновинама Аустрије, изузимајући што су 4 у Швајцарској, 2 у Русији и по 1 у Румунској и Србији.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

— (Најбољи начин да се дође до чисте воде). По француском физиологу *Гинару* мора се поред свију разних метода, да се вода пречисти, остати на томе, да је кључање воде најсигурнија од свију тих метода. У толико више заслужује да се опште прихвати, што она квалитет пијаће воде не промењује, или истом врло мало. Обрато ономе, што се до сад мислило, има у води, која је кључала, увек доста соли за храњење и врло је мала разлика у том између ње и исте воде пре кључања. Гасови, који су у води растворени, никад се не истерају са свим кључањем, па ма се кључање продужило и дуже

време. Иначе је довољно, да се вода остави да се охлади у додиру са ваздухом и да се нарочито продужи на каквом свежем ветровитом месту, па да вода поново прими у себе опет највећи део оних гасова, који су грејањем из ње истерани.

— **Зуби у девојчица.** У Луцерну у Швајцарској прегледани су недавно лечнички зуби у 1000 школских девојчица (у добу од 7—14 година; већина је била испод 12 година). Како се не сећамо, да смо икад читали, да је још где год такав преглед обављен, то ће мислимо, бити интересантно ако овде резултат луцерноског прегледа саопштимо. — Укупан број прегледаних зуба износио је 22.298, од којих беху:

трајни зуби	14213	
вуци или бачићи (млечни зуби)	8085	
добри трајни зуби	12428 или 87%	
„ вуци	4788 или 59%	
кариозни (натрули) трајни зуби	1785 или 13%	
кариозни (натрули) бачићи	3297 или 41%	
ученице, код којих су сви зуби добри	58 или 5·8%	
ученице, код којих су били од чести кариозни	942 или 94·2%	
ученице, са аномалним зубима	249 или 24·6	} 35%
ученице, са абнормалном артикулацијом	104 или 10·4	
ученице, са болесним деснима	80 или 8·0%	
ученице, са непцетом	2 или 0·2%	

Даље је у 35 деце било скупа 81 пломбован зуб. — Пошто дечије болести имају скоро увек штетан утицај на развитак зуба, питана је свака ученица, је ли била болесна или не. Резултат је био:

било ученица болесних	488 или 48·8%
које нису биле болесне	384 или 38·4%
ученице, које нису знале дати обавештај	128 или 12·8%

Од 488 деце, која су била болесна, имало је 234 мрасу (добрац), дакле скоро половина. Дифтиритис и шарлах заузимају по множини случајева друго и треће место.

У горњем списку зуба налазе се изрази аномалних зуба и зуби са абнормалном артикулацијом. Аномални су зуби они, који изгледају друкчије него обични зуби. Под артикулацијом

разумева се положај оба зубна реда једног према другом, кад су уста затворена. Она је нормална, кад кутњаци и мељачи са својим тупим површинама гризу једни на друге и кад се горњи секутићи наместе преко доњих и пред њих. Иначе је артикулација зуба абнормална. (М. П.)

Здравствено стање деце у школама. Министарство просвете с оне и с ове стране Лајте не задовољава се досадањом бригом и радом око здравственог побољшања деце. Самом гимнастиком школском не подиже се у тој мери телесна снага, колико се очекивало, те је сад од министарства аустријског изишла наредба, да се свуда, где је могуће, подижу за децу летња купатила, а зими тоциљарке, а свуда уз школу и игралишта. Надзорници су упућени, да нарочито на ово пазе и да редовно извештавају о том министарство. Ових дана је издало и угарско министарство просвете налог, да се преко зиме у свима грађанским и средњим заводима подижу тоциљарке, где ће се ученици и ученице под надзором учитеља својих учити тоциљати на гвозденим плочама и пооптрио је наредбу, да се гимнастична вежбања у школама више и тачније предузимају.

РАЗНО.

Св. савеса прослава. Пре 20—30 година тек ако се чуло да је св. Сава овде и онде прослављен, а данас нема општине, нема цркве и школе, нема ни једног културног друштва српског, које се ма и најмањом свечаношћу не се ти оних великих заслуга по културни и морални живот нашег народа, што је овај велики муж и светитељ својим животом и радом учинио. Нови Сад као да предњачи у томе с ове стране Саве и Дунава; он слави у цркви, у школи, у „Матици Српској“ и у вече на гимназијској „беседи“. После свршене литургије згрнуо се силан свет у дворану гимназијску, где је прота г. М. Ђирић осветио водицу, а по том држао леп говор професор А. Сандић у спомен добротворима гимназијским Сави Вуковићу и Марији Петровићки рођ. Миланковић, чији су и ликови откривени овом приликом. За тим је прочитао Ј. Грчић имена приложника гимназијских и онда је учених VIII. разр. г. Ђорђе Летић о животу и раду светитељевом изговорио врло леп говор. Свечаност овде завршила се св. савеском песмом. После подне у 4 сата продужила се свечаност у „Матици Српској“, која је приредила и ове, као и сваке године свечану

седницу књижевног одељења, на којој су пред одабраном и многобројном публиком говорили у спомен и славу покојних књижевника наших: Мише Димитријевића др. Милан Савић (читао г. А. Хаџић) Огњеславу Утјешеновићу г. проф. А. Сандић и Владимиру Красићу г. проф. Милан А. Јовановић. Ову је седницу отворио пак врло леним и поучним говором потпредседник „Матице Српске“ г. др. Ђ. Дера. У вече је тога дана била „Беседа“ гимназијека, где су ученици под руководством г. Јов. Грчића приказали драму „Тит“, коју је својим ученицима превео сам г. Грчић, а у ноте ставио музику и песме наш вештак у томе г. Ф. Петрик. И декламације и песме и музика све је тако лепо и складно изведено, да служи на част и дику школи, и приређивачима. Како чујемо, и труд се ових ученика и наставника од стране публике богато награђује, јер је утекло, до оног вечера преко 1900 фор.

Нове добротворне задруге Српкиња почеше се низати. Скоро читасмо, да се основала овака задруга у Инђији, сад се јавља, да је основана и у *Тур. Бечеју*, а спремају се и *Меленчанкиње* свом збиљом, да и у својој средини подигну такав хумани завод. Дај Боже! угледале се на њих и друге Српкиње у свим нашим већим местима, јер времена су тако озбиљна, да не треба чекати ни месеце, а камо ли године. Ако се жене и девојке не лате свом снагом моралном, да стварају српска чуваришта и забавишта у својој средини, те да сачувају тако своју децу у својим школицама, ми збиља не знамо, како ћемо иначе сачувати свој подмладак од буздована, који нам се државном системом свом снагом приближује, јер ми не располажемо ни снагом ни новцем у оној мери, као што то држава може. Ако се у ком месту и сад не нађе родољуба, да међу Српкињама покрену мисао удруживања за ове цели, онда смо и заслужили, да нас нестане с лица ове територије.

Бечкеречко девојач. друштво. И овде се по примеру Кикинђанака и Новосаткиња основало девојачко друштво, коме председава гђица Олга Матејићева. У друштво се уписало до сад 28 чланица и сваким даном пристају све више њих у коло. Друштво се састаје сваке недеље једанпут, где слуша предавања о српском језику, срп. историји, о народ. нашим песмама, књижевницима, срп. обичајима, о чувању здравља и т. д., а предавали су: гђа Драга Смедерев

чева, г.г. Панта Јовановић, дрд Паја Мандровић, учитељ Свирчевић, др. Емил Гаврила, Богдановић и др. Савл Клее. Чланице саме декламују, свирају на гласовиру, певају, вежбају се у српским играма. Друштво има и своју малу књижницу и располаже већ и с малим фондом, који служи за набавку књига. Спрема се већ друштво да приреди идућег лета своју прву забаву.

Извештени смо, да се склопило девојачко друштво и у Вршцу, па надамо се, да за њима неће дуго заостати и остале Српкиње из већих и одличнијих српских места.

Препорука. Веома ме је обрадовало када сам о Божићу гостујући у Ст. Бечеју, па ево и сад овде у Панчеву, налазила на пешкрима и застирачима, такозваним „лајферима“, извезене српске слике: „Југовиће“, „Дед и унук“, „Косовка девојка“, а најлепше слику: „Девојка на студенцу“, од Бранка Радичевића те не могу дакле да пропустим, а да честитом Србину занатлији госп. Милану Петку-Павловићу бојадисару у Вршцу не довикнем: евала ти на овакој лепој досетци, а сестрама, милим Српкињама, препоручујем да у оваким приликама у будуће место страних фраза, набављају своје српске слике, које ће зацело двоструком вољом вести. Панчево на Богојављење 1891. Једна претплатница „Женског Света.“

Београдско женско друштво издало је крајем године 1890. списак својих чланова из кога се види, да је те године било 387 чланица редовних и почасних и 2 добротвора жен. друштва г. г. Ђорђе Вајферт и Францис Макензије.

Београдске девојке Српкиње удружиле се под заштитом Њеног Величанства краљице Наталије и уз припомоћ осталих Српкиња девојака спремају једну дивну заставу за патриотско друштво тамошње „Велика Србија“.

За сликарке, које показују талента и воље за даље усавршавање а родом су из круновина аустријских (цислајтаније) основала је у Бечу *Евженија Лујза Кењон* (Kenyon) год. штипендију од 1200 фор. а. вр. у злату. Ово важи за оне сликарке, које хоће да иду у Италију, да се у тој струци усавршавају. Штипендија се почела издавати од 1. октобра прош. године и даје се на две, а по потреби и на три године.

Добра платна. Наши ће се читаоци сећати, да је у овом листу говорено лане и преклане да се код сегединске задругарке гђе *Амалије Шругек* може добити добра и јевтина платна

сваке врсте. Гђа Амалија Шрутек преместила се по служби супруга свога у *Szatmár* (*Szatmár, Petőfi-utca 44. sz.*) и бави се и тамо приватно растуривањем добрих и јефтиног чешког платна. На захтевање шаље бесплатно мустре за углед и ценовник.

Др. Хиртел чувени професор на бечком

свеучилишту установио је у Бечу приликом свадбе Њ. висости надвојвоткиње Марије Валерије сиротински девојачки завод за 60—80 девојчица. Зграда се за ову цел почела већ градити а у заводу ће имати 30 девојчица бесплатно стан и препитање. Тако је овај чувени професор постао и велики добротвор.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Новосаткиња.

Записник седнице одбора добротворне задруге Српкиња Новосаткиња држане 2. (14.) јан. 1890.

Председава: Ј. Радовановићка начелница.

Бележи: А. Варађанин перовођа.

Присутне: Христина пл. Новићка подначелница, Соф. Јевтићка благајкиња, Кат. пл. Новићка прегледачица и одборкиње: Пава Георгијевићка, Ана Павловићка, Кат. Христићка, Јелисавета Трифковићка, Зорка Кода, Марија Ђ. Поповићка, Милица Аничичка, Христина Коцићка и Зорка Грчићка.

Бр. 1. Чита се записник одборске седнице од 8. (20.) дец. 1890. — Одостоверава се.

Бр. 2. Председница извешћује, да је са изасланицама овог одбора разгледала све куће; које би се могле узети за забавиште, па су распитивали и за „Грчку Школу.“ Резултат је, да се ни једна кућа, која би одговарала тој цели, не може да добије ни по коју цену. Кад су видели, да се приватним путем не може да добије ни једна кућа, онда су отишле с перовођем председнику цркв. општине г. Стев. Јевтићу да га умоле, да поради на томе, да општина црквена о свом трошку назида у порти св. николајевске цркве здање за то на месту где је сад стан црквенака, а у место оних 300 ф. што је општина намерна давати годишње у помоћ овој задруги и на ову цел, па да онда та припомоћ отпадне. По мишљену њеном и других, то је место најзгодније и најбоље би одговарало цели. У то име су поднели одбору црквеном и молбу; но како перовођа извештава, који је члан тога одбора, ова молба није тамо уважена, те сад јавља председница, да за цел забавишта не може да добије одбор нигде стана, те пита одбор, шта мисли сада чинити у том погледу.

Поводом тим изјави чланица Хр. Коцићка,

да би се могла добити кућа где Сремчевићке у слепом сокаку уз кућу где Кат. Крагујевићке и мисли, да би иста кућа одговорила поменутој цели. Услед тога изашље одбор одмах из седнице где: начелницу, подначелницу, Грчићку и Коцићку да виде ту кућу.

По повратку изјави начелница, да би по нужди могла ова кућа одговарати жељеној цели, само би ју ваљало у нечем изнутра преиначити. Нада се, да се иста кућа може добити за 240 до 260 ф. годишње кирије. — Решава се, да се ова кућа за ову цел може узети под кирију на 3 године, ако скупштина то одобри и ако се онде не нађе згодније које место, те на основу том састави се прорачун за забавиште тако, да се стави у примање: 300 ф. од општине и 200 ф. од деце, која ће полазити забавиште; а издавање: 260 ф. кирије, 350 ф. плате за учитељицу, 90 ф. за огрев школи и учитељици, 120 ф. на послугу, 180 ф. на намештај, 100 ф. на преинаку здања, свега 1100 ф.

Бр. 3. Чита се извештај надзорника о благајни задружној за прошлу 1890. г. По извештају том износе примања те г. 1823 ф. а издавања: 1402 ф. 59 нов. а готовина за 1. јануар 1891. 330 ф. 41 н. од којег је уложено на приплод 200 ф., а 130 ф. 41 н. нашло се у каси. — Узима се на повољно знање и има се о том и глав. скупштина известити.

Бр. 4. Чита се предлог прорачуна друштвеног за идућу 1891. г. у овом смислу:

а) примања: 1. од чланарине . . .	500	фор.
2. од забаве	200	„
3. од добров. прилога	50	„
4. од кућев. кирије	800	„
5. од уплате деце у забавишту	200	„
6. од цркв. општине прилог	300	„
7. од инт. на улоге	20	„

Свега: . . . 2070 фор.

б) издавања:	1. На потпору при-	
	правницама . . .	300 фор.
	2. На одело сироте	
	школске деце . . .	150 фор.
	3. На милостиње . . .	180 „
	4. На порез и прирез	120 „
	5. На репарац. куће	200 „
	6. На послугу шта-	
	пу и друго	75 „
	7. На забавиште . . .	1100 „
	8. На капитализира-	
	ње $\frac{1}{3}$ прихода . . .	600 „
	Свега	2725 фор.

Мањак од 655 ф. да се покрије забавама и добровољним прилозима. — Прима се и поднеће се идућој глав. скупштини на одобрење.

бр. 5. Председница пита одбор, кад мисли заказати редовну главну скупштину друштвену. — После кратког договора нареди се скупштина за недељу после св. Саве 20. јинуара (1. фебруара) о. г. после подне у 2 $\frac{1}{2}$ часа у дворани срп. више девој. школе.

Сентомашкиња.

Извештај о забави, коју је приредила „Добро творна задруга Сркиња Сентомашкиња“ уочи нове године 31 ог децембра 1890.

Прилога на томболу скупљено	60 ф. 50 н.
Од улазница	58 „ 10 „
Добровољна прилога	45 „ 10 „
Од томболе	39 „ 80 „
Од продатог шећера	12 „ 63 „
Од изигране лампе	14 „ 70 „
Од заосталих свећа	— „ 69 „
Примање	231 ф. 52 н.
Трошак износи	74 „ 64 „
Остаје чистих	156 ф. 88 н.

Добровољна прилога дадоше:

а) У новцу:

Г. г. Лаза Дунђерски 10 фор., Зорка Дунђерска 5 фор., Исидора Дунђерска 3 ф. 30 н.; по 3 фор.: Милева Дунђерска, Александар Јапковић и Ана Ђорђевића; по 2 фор. 90 новч.: Иса Иванић и Стева Дунђерски; по 2 фор. 20 новч.: Јаша Дунђерски; по 2 фор.: Аврам Ђорђевић, Наста Настаића, Марија Фридман, Марија Мајинска, Ангелина Дунђерска, Марија Дунђерска, Драгиња Гаванска, Јелена Дунђерска, Јулка Плавшића и Софија Загорица; по 1 фор. 60 новч.: Софија Продановића и Ката-

рина Каћанска; по 1 фор. 30 новч.: Нестор Белић, Младен Гавански и Еде Фридман; по 1 фор.: Вељко Каћански, Јован Теофановић, Тана Каћански, Симон Пашкус, Лео Фархи, Др. Милутин Мајински Софија Голупска, Милица Хаџића, Катица Шарчева, Даринка Страјића, Мара Иванића, Љуба Нићина, Савета Теофановића, Даринка М. Манојловића, Пава Манојловића, Ленка Каћанска, Љубица Мудринска, Живана Пивличка, Стана Каћанска, Драгиња Шијачића, Софија Ђорђевића, Љубица Гаванска, Милица Нићина, Марија Миколића, Јулка Глошанска и Станика Каћанска; мање од 1 фор.: Павле Коњевић, Андрија Сарић, Лаза Манојловић, Ђока Стефановић, Андре Геза, Игњат Станимировић, Милан Манојловић, Јован Фекете, Лајош Баракковић, Ференц Бајиц, Ника Дракулић, Богдан Манојловић, Светозар Гавански, Душан Стојић, Мила Стефановића, Мара Ј. Миковића, Катица Коњевића, Василија Нестића.

б) У стварима за томболу:

Г. г. Стака Дунђерска, Мара Мајинска, Олга Манојловића, Матилда Станимировића, Љубица Стефановића, Мара Бранковића, Марија Марцикића и Персида Белића.

Нека је овим путем свима прилагачима изречена усрдна благодарност.

Одбор.

Старо-бечејкиње.

(Свршетак).

Идуће 1877. године, осим оних 10 девојчица, које су се уз месечну наплату од 8 фор. код гђе Гаванскове обучавале, узела је задруга још 5 девојчица, које су се код друге приватне учитељице Хофманке уз месечну наплату од 3 фор. од сваке ученице. За своју пак школу набављена је и шиваћа машина за 75 фор. Тако је задруга ове године имала издатка преко 350 фор. осим послуге и других мањих издатака.

Пошто је дојакшоњи рад у погледу обуке био једностран, који се ограничавао само на поуку у ручном раду, а искључивао и другу страну поуке, т. ј. даљеобразовање — дакле интелектуалну, то се озбиљно почело и о томе саветовати, како да и ова друга страна образовања не изостане. Тако у главној задружној скупштини од 6. авг. 1877. год. буде закључено: „да се узме образована женскиња, која ће српске девојчице, по свршетку основне школе

осим сваковрсног ручног рада још и у конверзацији немачкој и мађарској поучавати“. За учитељицу је путем стечаја изабрана гђца Јакобеји, — кћи овдашњег адвоката и свршена приправница, која је уз плату од 360 фор. годишње на потпуно задовољство све до удадбе своје јуна 1879. год. као таква деловала. После исте учитељице узет је за учитеља немачког и мађарског језика, рачуна и цртања г. Рули, а за ручни рад његова супруга. Да је ова школа и рад њен одиста уместан био, сведочи и та околност, што је године 1880. Високородни госп. краљ. саветник и главни државни надзорник бачке бодрешке жупаније Фрања Цирфус ову школу приликом своје званичне посете особито похвалио.

Како је захвалом гђе Јулијане Ђорђевиће на председништву задружном год. 1879. нов. 21. нестало — бар тако изгледаше — онога покретача, који је задругу на овом путу руководио, то је већ год. 1881. ова школа престала, и у јесен исте године отворена поново школа само за ручни рад, т. ј. за крој и шав. За ово је плаћано годишње 300 фор. осим смештишта, које је било бесплатно у школском здању. Ова се школа одржала све до јесени 1884. године.

Уз сав овај обилни и са великом жртвом скопчани рад није задруга из вида изгубила своју племениту задаћу, коју је као „просветна“ на себе узела, него је сваком даном приликом ову подпомагала. Тако је она уз велика своја издавања потпомогла гђицу Угљешиневу 1883. год. са прилогом од 30 фор. да се на Будимпештанској конзерваторији изобрази. Она је исте године учествовала у културно-народној светковини при преносу костију неумрлог певника Бранка Радичевића, и положила скупocen венац са златом везеним тракама на гроб певников.

Приликом изложбе женских рукотворина, које је године 1884. приредила дична задруга Новосаткиња, није ни ова задруга пропустила, а да на поменутој изложби не учествује. У ту целъ је она по месту и околини скупила знатан број ствари, које је на изложбу послала. Од своје пак стране изложила је врло диван и скупопени, од вишњикасте кадиве а златом особито лепо и вешто извезени простирач на налоњ, кога сама израда веза преко 50 фор. без материјала вреди, и који је местној светој цркви дарован, те јој је један од најлепших утвари

њених. Због овога рада је оцењивачки одбор доделио задрузи диплому I. реда.

Па како ли су се чланице ове задруге показале као Српкиње и родољубкиње? Ево нека овај пример то најбоље покаже. Кад је године 1885. вођен онај несрећни рат између Србије и Бугарске, који се по Србију са неудаћом окончао, у ком је многа породица остала без бранитеља свога, а многи младић српски у ранама и на болној постели исчекивао одсудни час животу своме, подиже се и ова задруга, те уз дозволу полит. власти поче по овдашњем становништву прикупљати добровољне прилоге на српске рањенике, приложив и сама од своје стране на исту целъ 300 фор., и накупи осим свога прилога 380 ф. 43 н. и 3 дук. осим других многих ствари. Ето се јасно види, шта је кадро родољубље и одушевљење урадити!

Године 1886. у лето реши задружна скупштина, да се по примеру овде постојећег мађарског забавишта отвори српско забавиште, које би тек колико толико дало прилике овдашњим српским породицама, да децу своју у мађарско забавиште не шаљу, у коме се деца наша од свог матерњег језика и миле народности српске одрођавају, а напајају духом и осећањем онаким, који су по српство опасни. Да би пак то забавиште одговарало својој цели као што ваља нужно је имати за то спремљену учитељицу; а да би се таква добила, испошале задруга гђицу Видсаву Настићеву свршену приправницу уз годишњу потпору од 300 фор. у Будимпешту, да се на тамошњем државном заводу за годину дана у овој струци усаврши и ваљано спреми. Пошто је испослана гђца Настићева течај свршила, то се већ у јесен 1887. год. забавиште отворило, на које је задруга годишње 300 фор. учитељици и стан са огревом, 120 фор. кућне кирије, и 4 фор. месечне послуге плаћала, не узимајући овде у обзир намештај, опрему и огрев. — Заиста од задруге једне велике и огромне жртве, које се са усиљеним напором свосити морају!! — Забавиште ово постоји хвала Богу и данас, ма да задругу такве жртве стаје, и успева врло лепо, као што се то летос у овом цењеном листу из једног дописа из Ст. Бечеја читати могло.

Па осим просветног поља показивала се задруга ова и свагде тамо, где је човекољубље захтевало. Тако је она приликом пожара у Т. Бечеју и Вел. Кикинди беднима своју руку по-

моћи пружила, послав првима 10 фор. у новцу и два пуна сандука разног рубља и хаљина а другима 20 форината у новцу. Од 1887. год. непропушта задруга, а да о годишњим школским испитима за пет фор. књижица не набави, које као дар свој доброј деци распоклања.

У најновије доба пак, кад су правила за српски учитељски конвикт у Н. Саду од високе земаљске владе потврђена, и када је главни одбор тога конвикта позив свој на српски народ и на разне корпорације упутио, у коме на уписивање на чланство и на испомагање позива, решила је и ова задруга у главној скупштини својој једногласно: да се за подпомажућег члана установе ове са прилогом од 50 фор. у пет годишњих obroка по 10 фор. упише, од чега је већ први оброк са 10 фор. уплатила. Живела!

Ово је у главном рад „Просветне Задруге Српкиња у Ст. Бечеју“. Велики и обиљан рад, па још кад се узме, да број чланица ове задруге не броји на стотине, него се редовно између три и четири десетине креће! Уз сав овај рад и с њим скопчана материјална издавања има задруга данас ипак 2300 фор. у штедионици уложена капитала 1890. године. Капитал задружни постао је од улога самих чланица и од приређиваних забава, око којих се ревност чланице веома труде, као јединог извора унапређења и оснажења своје благајне. Али је и управа задружна врло обазрива и врло штедљива, са чега и заслужује свако признање и поштовање. Желимо честитој „Просветној Задрузи Српкиња“ челичне снаге, много стрпљења и издржљивости, па ће тима наоружана у стању бити и истрајати. **Ж.**

Вел. Бечкеречкиња.

Наше поштоване читатељке посумњаће можда, да је наша добротворна задруга престала делати на њиви Господњој, јер се о њој ретко чују гласи овде. Па да разбијемо ту сумњу наших читалаца ево ћу вам овде у кратко навести, шта је све у последње доба наша задруга учинила.

Задруга је заоденула 24. женске деце из наших основ. народ. школа са потпуним зимеким оделом. И наша се задруга на предлог гђе Драге Смедеревчеве уписала за потпомежућег члана срп. учитељског конвикта у Нов. Саду с прилогом од 50 фор., које ће уплаћивати у пет годишњих рата по 10 ф. Даље је поделила задруга о Божићу на сироте 50 ф.

Овде сам Вам само у кратко навео делање наше задруге, а скорим ће изићи и штампан извештај, где ће се опширније изложити цео рад задружни.

Напомињем Вам још, да је приликом одевања сироте школеке деце наша председница гђа Емилија Мунчићка са одборницама много помогла, да се деца овако лепо задела, а опет да мало стаје саму задругу. **К.**

Јавна захвала.

Госпођа Марија Душана Јовановића одавде поклонила је нашој задрузи 20 пари чарапа, да се њима заодену сирота школ. деца, а госпођица Нина Николићева из Иланце послала је и ове године своје уштеђене дневнице од 3 ф. 65 н. на задружне цели. Како ови дарови нису поменути ни у записнику ни у извештају друштвеном са осталим даровима, јер су доцније припели, то се начелништво задружно осећа побуђеним, да се овим путем дародавцима захвали на њиховим лепим даровима.

У Нов. Саду, 12. (24.) јануара 1891.

Начелништво

Задруге Српкиња Новосаткиња.

Госпођа Амалија Шругек бивша одборница наше сегединске добротворне задруге Српкиња одселила се службом супруга свога у Сатмар, али је ипак остала члан наше задруге и редовно уплаћује своје прилоге и не само то, него је у корист наше задружне благајне приредила у своме дому једну приватну забаву, на којој је њена ћерка гђица Амалка свирала на гласовиру и прибрала тим путем и овамо већ послала 5 ф. 80 н. и уз то још и један лепо израђен подметач за друштвену лампу. То нас је тако обрадовало, да не можемо пропустити, а да се тој поштованој задругарки не захвалимо овим јавним путем на такој великој љубави и оданости, тим више, што је госпођа Амалија ћерка рим. кат. вере, али осећа српски и делом показује како љуби своје и у туђини, и како га се радо сећа, те заслужује, да је наша задруга поздравима одуда са једнодушним ускликом: живела!

У Сегедину на Три Јерарха 1891.

Председништво

Добротворне Задруге Српкиња.

ЧИТУЈА.

† **Василијан Петровић** епископ бачки, члан Горње Куће угар. сабора, поседник кр. српског

ордена св. Саве II. степенa, упокојио се 17. (29.) јануара 1891. г. у 72. години живота свога. Покојник је био и администратор патријаршије српске после смрти Германа Аиђелића, док се столица та није попунила садањим патријархом Георгијем. Покојник беше добра срца и вољан да учини свако добро, па отуда се даје и протумачити његова поведљивост и неодлучност. Спровод му је био величанствен. Мир пенелу његову!

Др. Лаза Лазаревић На измаку прошле године, 29. децембра угасио се у Београду живот др. Лазе Лазаревића најизврснијег приповедача српског. Писао је свега осам приповедака, ал, једна боља од друге. Тако лепо још ни један срп. приповедач није умео да прича. Грдна је штета, што је така умна снага морала да подлегне у најбољим мушким годинама сили самртној. Нека му је слава и вечан спомен!

Вукола Госпић протопресвитер у Пљевљима у Херцеговини, један од најугледних наших свештеника тамо, преминуо је 20. децембра г. 1890. у 68. години живота а 35. години своје свештеничке службе. У њему је изгубила тамошња црква и школа великог пријатеља, а народ примерног служитеља олтара. Њега су љубили и поштовали једнако тамо православни и мухамедовци Срби. Црне засгаве на цркви, школама и општинској згради сведочиле су 5 цуних дана како големо тугује грађанство за својим врлим првосвештеником. Нека му је слава; а земним остатцима мир и покој!

Паја Савић подоцтабиров среза вел. бечкеречког преминуо је прошлог месеца у пуној и најлепшој снази. Беше вредан човек, примеран чиновник, честит Србин, искрен пријатељ, потпомагао је сваку добротворну цел српску; беше потпомажући члан свију вел. бечкеречких срп. задруга, па и добротворне женске задруге тамошње. Нека му је вечна успомена!

Јустина Арадска вредна чланица добротворне задруге Срипкиње Суботичкиња преминула је прошлог месеца. Она је у друштву гђа: Леовићке, Ђорђевићке, Коларићке, Маријете Манојловићке, Зарићке, Димитријевићке и Мучалове створила задругу ту и много и неуморно радила све до смрти своје за добро и напредак задружни. Слава јој! и вечан спомен!

Лепосава Јовановића учитељица у Ст. Паланци упокојила се напрасно други дан Божића пр. г. Она је родом из Новог Сада, где је свр-

шила основну и вишу девојачку школу е врло добрим успехом, а за тим и учитељску школу у Сомбору е врло добрим успехом, па је на брзо после свршене учитељске школе постала прво привремена, па онда и стална учитељица у Ст. Паланци. Беше увек озбиљна, блага и смерна и отуда ју на брзо сваки заволео, па и општини, школи и деци којима је служила, била је вазда мила и драга и жале е нама заједно, што им је зао удес уграбио тако ваљану чланицу и васпитачицу, тек ако је прешла 23. годину живота. Лака јој била црна земља!

Моја Гавриловић државни саветник у миру упокојио се у својој дубокој старости од 93 године. Био је родом из Ср. Карловаца и прешао је у Србију 1830.; он беше љубимац кнезу Милошу. У опоруци својој оставио је: „Друштву св. Саве“, „Колу јахача“, „Београдској стрељачкој дружини“, „Дому сиротне деце“ и Карловачкој гимназији, сваком по 5000 динара. Слава му!

Кардинал Шимор, примас угар. католичке цркве преминуо је у Острогону 12. јануара о. г. у својој 76. г. живота. Беше син сиромашних занатлија па се својим трудом попео до тако великог достојанственика. Ал он беше и заслужан син свога народа јер је преко четири милијуна форината издао на добротворне и просветне цели за време свог примаства од 20 година, што долази просеком $\frac{1}{4}$ милијон сваке године, а за то ипак на своју родбину није заборавио. Слава му!

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Од књига за народ што издаје „Матица Српска“ из задужбине Петра Коњевића, изишла је 28. свеска: **Српски књижевници I. део**: за народ написао Мита Калић. Накладом срп. књиж. и штамп. Браће М. Поповића у Новоме Саду г. 1890. Цена 10 новч.

Од ове године почео је излазити нов српски црквени лист у Нов. Саду под именом: „Српски Сноп“. Ово ће бити званичан лист наше срп. православне митрополије карловачке, власник му је сама Његова Светост г. патријарх српски Георгије, а уредник г. Сава Петровић, досадањи уредник „Гласа Истине“, који је од ове године престао излазити. Издаје га пак штампарија Арсе Пајевића. Лист излази сваке недеље на целом табаку, а цена му је 4 ф. на годину за нашу државу, а за стране државе 5 ф. За Србију прима предплату књижара Вел. Ва-

ложића у Београду, а за Аустро-Угарску штампарија А. Пајевића у Нов. Саду.

Позив на уредилату. Од јануара 1891. намјеравам под натписом „Са Ловћена“ да отпочнем издавати моје нове композиције за гласовир за двије руке у свескама тромјесечнијем.

У свакој од ових свезака биће по једна од већих композиција. Овом је мом подуху сврха, да пружи један прилог нашој српској домаћој музици.

Овоме своме задатку одговарајући, ове ће композиције имати за основ наше народне мелодије, и за то ће по својој унутрашњој садржини одговарати поглавито српској мисли и осјећању.

Односно техничке стране ових композиција оне неће бити претешке, како би могле бити приступачне и оним свирачима, који су у погледу гласовирске технике мање усавршени.

За доброту и љепоту спољашње израде овога дјела јамчи име једне од првих фирми у овој струци, која је на себе узела ово издавање.

Садржина првих двију свезака биће парафраза на двије србијанске и двије босанске народне мелодије, којима ће елијидити у другој половини ове године композиције на црногорске мелодије, које су толико оригиналне колико мало познате.

Претплата на читаву годину (4 композиције у 4 свеске) износи 4 форинта а. вр.; а плаћа се свако по године у напријед.

Рок претплаћивања на прво полугодије траје до 15. фебруара 1891.

Претплату примају или мјоји п. н. повјереници или је треба шилати г. Петру Рамадановићу, књаз. црног. повјеренику у Котору.

Цетиње, 14. децембра 1890.

Роберт Толмгер.

Изишла је I. свеска — за јан. (год. IV.) „Новог Васпитача.“ Орган за педагошку књижевност. — Садржина јој је: *Училиш Караџићева деловања на народну школу.* — *Осврт на веронаук у општ. нар. школама.* — *Из школског живота.* Ноћу на гробљу. — *Народно васпитање.* Срп. нар. празновјерице. — *Поуче из опште знаности.* Да ли се сунце расхлађује. — „*Књижевни*

Преглед“ I. ком. — Годишња цена 3 ф. За Србију 8 динара. Приправница и богослови као и учитељи у Црној Гори добијају лист за 2 фор. Претплата се шаље на адресу: *Мита Нешиковић* кр жуп. школ. надзорник *Беловар* (Хрватска.)

Повертар написао Др. Ђ. Радић уредник и издавалац „Домаћина“. Издање семенарнице Тодора Мраовића. Са многим сликама у слогу. Београд. Парна штампарија Д. Димитријевића — јеленска улица бр. 1. 1890. Може се добити у књижари Јове Карамате у Земуну. Цена 15 новч. Ово је корисна књижица за наше домаћине, које се баве неговањем поврћа, те препоручујемо да набаве.

„*Српски Занатлија*“ лист „Занатлијског удружења“ у Србији излази већ трећа година, и излази једанпут недељно на великом табаку. Цена је годишња за Србију: 6 динара, а за стране земље: 6 фор. Власник је листу занатлијско удружење, а уредник Светозар Михајловић. Лист је добро уређен и поучан за наше занатлије, те га препоручујемо нашим занатлијама с ове стране.

О Д Г О В О Р И:

Гђици Н. Н. Пожаревца. Видим, да сте сувише скромни, кад ми ускрађујете прилику да Вам се особеним путем захвалити могу на труду, па молим, да примите моју топлу захвалу овим путем.

Гђи М. Крагујевца. Примео сам лађску претплату и овогодишњу поруку. Хвала на љубави!

Г. М. П. Вршаца. Чланак је политичне садржине, не могу га у лист уврстити; оно друго очекујем. Поздрав!

Г. А. Сарајево. Моћи ће се употребити, само доцније.

Г. С. К. Вел. Бечкерек. Хвала на извештају. Новац за конвикт изволите на мене ушутити.

Гђи Е. М. Суботица. Исправио сам поруке. Ваше мишљење у погледу листа овог саопштиће се скупштини, која ће се, ако Бог да, ове године тога ради држати. Хвала на труду Вашем!

Гђи О. Н. Шиклош. Употребићу. Можете продужити, само пазите више на чистоћу језика.

САДРЖАЈ: 1. Звезда мила... Од Лаз. Н. — 2. Како ћемо се сачувати од зиме. Од Мите Петровића. — 3. Соко. Од Паје Димитријевића. — 4. О религијозном васпитању деце на дому. — 5. О прањини у становима. Од М. П. — 6. Допис. — 7. Белешке: а) Из просвете. б) Зарад здравља. в) Разно. — 8. Рад добротворних задруга српкиња Новосаткиња, Сентоманкиња, Старо-бечејкиње, Вел Бечкеречкиња. — Јавна захвала. — Читуба. — Нове књиге и листови. — Одговори.